

MIAŻDŻĄCA SIŁA KAPITAŁU, CZYLI POKOLENIE X W ESPAÑISTÁNIE

Alejandro Cuevas to pseudonim Alberto Escudera Fernández, urodzonego w Valladolid w roku 1973, nagradzanego w różnych konkursach twórcy, który jako powieściopisarz zadebiutował w roku 1999 – wydał wówczas igrającą z homeryckim modelem bohatera niedługą powieść *Comida para perros*²⁷ [„Karma dla psów”] i jeszcze w tym samym roku kolejną, o równie niedostosowanym i tajemniczym bohaterze, Bobie: *La vida no es un auto sacramental*²⁸ [„Życie to nie dramat metafizyczny”]. Kolejne powieści – *La peste bucólica*²⁹ [„Dżuma bukoliczna”] i *Quemar las naves*³⁰ [„Bez odwrotu”] – potwierdzają zamiłowanie Cuevasa do fabuł wykraczających poza konwencję realistyczną, do wyrafinowanych gier językowych i intertekstualnych, a także do formułowania diagnoz na temat stanu współczesnej kultury Hiszpanii (i świata) pod pretekstem kreacji bohaterów z najróżniejszymi skazami: idealistów, odmieńców, mizantropów, nekrofilów czy niespełnionych poetów.

Cuevas zdaje się twórcą raczej osobnym, niepowiązaniem z żadną grupą pisarzy, niepodpisującym się pod żadnym wyraźnie sformułowanym manifestem estetycznym i niedeklarującym jawnie jakiegoś określonego światopoglądu. Jeśli jednak chcielibyśmy umieścić jego twórczość w którymś z pól współczesnego życia literackiego w Hiszpanii, można spróbować osadzić ją w kontekście współczesnej powieści krytycznej („novela crítica actual”³¹). Mocno zideologizowane i jawnie neomarksistowskie rozważania Davida Becerry Mayora o tej gatunkowej odmianie pozwalają wyeksponować aspekty strategii pisarskiej Cuevasa, które determinują pesymistyczny wydzźwięk jego powieści i opowiadań. Zmęczony intymistyczną literaturą „ja” i uzasadnionym sprzedażowo, „płytkim” realizmem, Becerra Mayor poszukuje takiej literatury, która ma odwagę przez język – jego świadome użycie – przeciwstawić się hegemonicznej narracji wybujałego kapitalizmu, ukrywającej napięcia i konflikty drzemiące pod powierzchnią powszechnej, konsumpcjonistycznej szczęśliwości³². Odwołując się do haseł odpowiedzialności pisarza i rewolucyjnej sprawczości słowa, Becerra Mayor wyraża pragnienie, by literatura odkłamała nasze spojrzenie na rzeczywistość oraz wyplenila z naszej podświadomości automatycznie przyjmowane przez nas wszystkich kapitalistyczne

²⁷ Zob. A. C u e v a s, *Comida para perros*, Editorial Difácil, Valladolid 1999.

²⁸ Zob. tenże, *La vida no es un auto sacramental*, Ediciones Destino, Barcelona 1999.

²⁹ Zob. tenże, *La peste bucólica*, Editorial Losada, Madrid 2003.

³⁰ Zob. tenże, *Quemar las naves*, Editorial Multiversa, Valladolid 2004.

³¹ Zob. D. B e c e r r a M a y o r, *Introducción*, w: *Convocando al fantasma. Novela crítica en la España actual*, red. D. Becerra Mayor, Tierradenadie Ediciones, Madrid 2015, s. 7-24.

³² Por. tamże, s. 10.

rozumienie prawideł rządzących relacjami w społeczeństwie. W redagowanym przez madryckiego badacza tomie znalazły się analizy utworów twórców ważnych, wręcz już chyba kanonicznych, między innymi Rafaela Chirbesa³⁴, Marty Sanz czy Juana Francisca Ferré. Widać więc, że pisarskie ambicje dezawuowania mechanizmów socjoekonomicznych wybrzmiewają zarówno w hiszpańskim literackim „mainstreamie”, jak i w utworach twórców mniej znanych, co każe traktować nurt ten jako znaczący, a jego żywotność jako symptomatyczną. Alejandro Cuevas również – konsekwentnie od pierwszej powieści – wzmaga krytyczną moc swojego stylu i tworzy fabuły, w których krytyka społeczna staje się nie tyle sztafażem, co siłą sprawczą napędzającą opowieść.

Warto jednak zauważyć, że zideologizowany filtr jest tylko jedną z interpretacyjnych nakładek, które wydobywają walory tekstu Cuevasa. Nie stroniąc od zgryźliwej krytyki społecznej, pisarz bowiem nie odsuwa się od tego, co Becerra Mayor z wyczuwalną irytacją wspomina jako preferowany model tematyczny prozy hiszpańskiej – prozę „ja”. Kreślenie psychologicznie przekonujących portretów i jawne czerpanie z własnych doświadczeń nie stanowi dla Cuevasa problemu – szczególnie wyraźnie dostrzega się to w jego opowiadaniach, których zwięzłość stylu nie pozbawia plastyczności ani celności. Cechy te widzimy też w jego powieściach, przykładowo w ambiwalencji naznaczającej „ja” w *Mi corazón...* i w jego wewnętrznym rozedrganiu – bohater powieści jest jednocześnie za krajem stęskniony i doń zniechęcony.